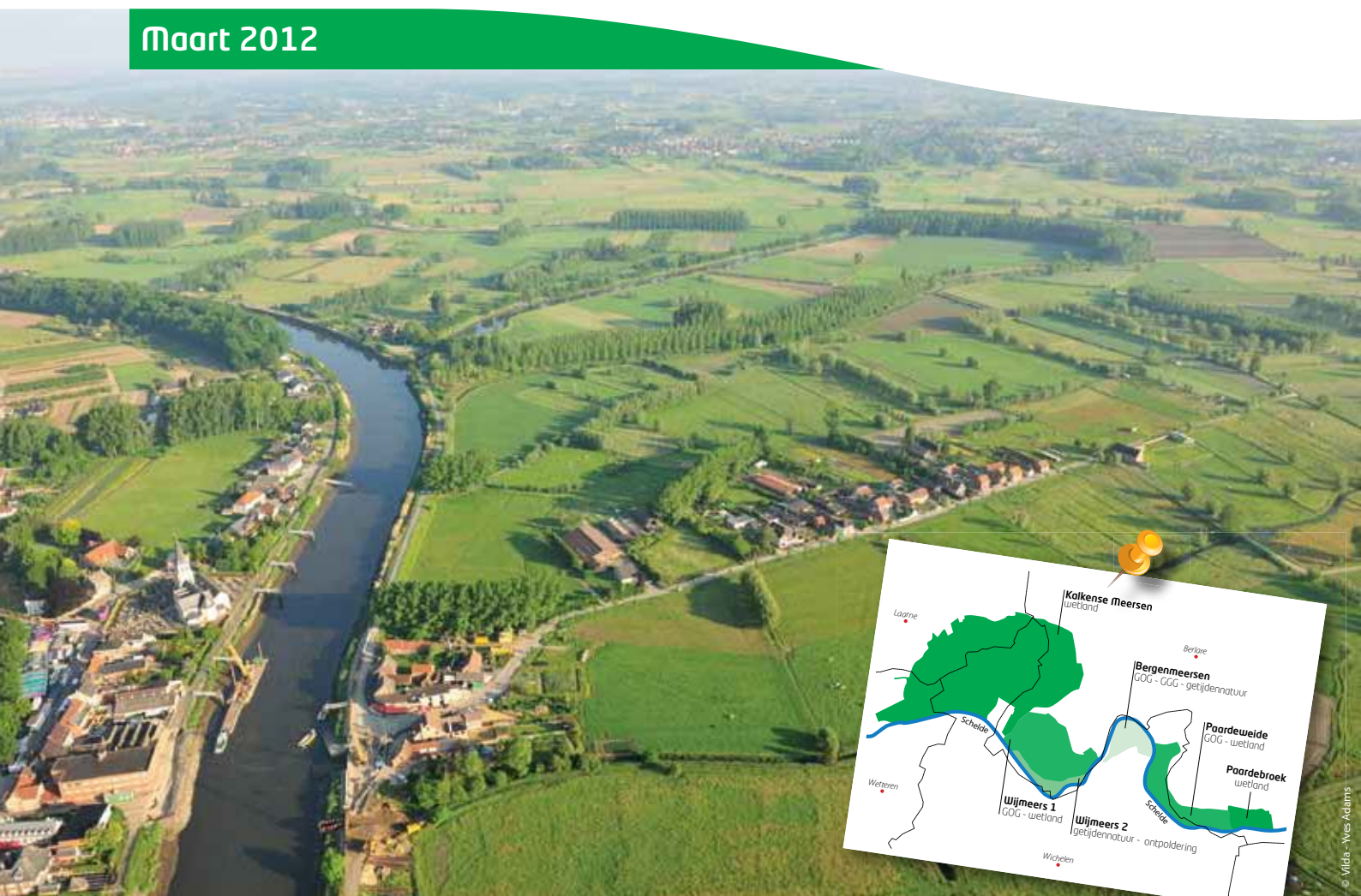

Ontmoet de Schelde

Sigmaplan
Kalkense Meersen

Maart 2012

Werken in Wijmeers 1 en Bergenmeersen weldra van start

“Als inwoner van de gemeente Berlare, Laarne, Wetteren of Wichelen weet je intussen dat in jouw buurt een groots project op stapel staat. De voorbije jaren startte de Vlaamse overheid hier met de voorbereidingen van het Sigmaproject Kalkense Meersen. Een projectgebied van in totaal 1000 hectare wordt heringericht. Het doel: de directe omgeving van de Schelde, maar ook de rest van Vlaanderen beter beschermen tegen overstromingen. Tegelijk wordt de unieke natuur langs de Schelde in ere hersteld.

Het Sigmaproject Kalkense Meersen omvat zes deelprojecten. In deze editie van de nieuwsbrief gaat het over twee van de zes deelprojecten: Wijmeers 1 en Bergenmeersen. In deze gebieden beginnen we nu met de voorbereidingen van de werken. De plannen liggen klaar en de nodige vergunningen zijn verkregen.

Als bewoner van dit gebied sta je op de eerste rij. Je wilt graag weten wat er in je buurt gaat gebeuren, hoe lang de werken zullen duren, hoe je omgeving er straks zal uitzien, waar je zal kunnen wandelen en fietsen, enzovoort. Je leest het allemaal in deze nieuwsbrief. Ook via onze website www.sigmaplan.be en in onze voorziene tentoonstellingskeet in Uitbergen houden we je de komende maanden en jaren op de hoogte van de vorderingen van het Sigmaproject in je omgeving.”

Michaël De Beukelaer-Dossche,
projectingenieur Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z)

Dominiek Decleyre,
projectleider Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

Wijmeers 1, veiligheid met gevarieerd wetland

© Wilda - Yves Adams

In Berlare, op de rechteroever van de Schelde, ligt het Sigmagebied Wijmeers 1. Dit voorjaar starten we hier met werken om de regio beter tegen overstromingen te beveiligen. Dat is het hoofddoel van het Sigmaplan. Bovendien gaan deze veiligheidsmaatregelen hand in hand met ontwikkeling van fraaie natuur.

Welke functies krijgt dit gebied?

Wijmeers (144 hectare) omvat twee delen: Wijmeers 1 en Wijmeers 2. In nauw overleg met de gemeenten starten we dit voorjaar met de werken in Wijmeers 1. Op deze locatie wordt een gecontroleerd overstromingsgebied ingericht, ook wel GOG genoemd. Dat zijn laaggelegen gebieden waar de rivier gecontroleerd kan stromen en overstromen – zonder dat de omwonenden natte voeten krijgen. Omdat dit gebied enkel bij extreme stormen – die statistisch gezien zo om de 25 à 50 jaar voorkomen – als GOG wordt gebruikt, kan het ondertussen ook andere functies vervullen. De zuidelijke kom van Wijmeers 1 zal maar één keer in vijftientig jaar overstromen, de noordelijke kom slechts eens in vijftig jaar. Wijmeers 1 treedt namelijk pas in werking als de andere overstromingsgebieden van de Kalkense Meersen (Bergenmeersen en Paardenweide) al gevuld zijn. Op zulke momenten zorgt het voor extra bergingscapaciteit.

Het zand dat nodig is voor de werken in Wijmeers 1, wordt tijdelijk ondergebracht in Wijmeers 2. In dit gebied zijn de werken bijna afgerond. In voorbereiding op de geplande ontpoldering werd de Scheldedijk verplaatst. Pas wanneer het

zand voor Wijmeers 1 is opgebruikt, worden er bressen geslagen in de dijk van Wijmeers 2. Op dat moment loopt dit deel van de polder onder water en kan hij zijn natuur- en veiligheidsfunctie uitoefenen. Door de polder gedeeltelijk terug aan het water te geven, wordt de druk van de ketel gehaald en krijgt de rivier meer overstromingsruimte. Op termijn zal er zich bovendien authentieke getijdennatuur of slikken en schorren ontwikkelen. Dit is noodzakelijk om de Europese natuurdoelstellingen te halen.

Landbouw tijdens en na de werken

Tijdens de werken in Wijmeers 1 is er tijdelijk nog landbouw mogelijk op plaatsen waar geen werfwegen of werfzones zijn voorzien. Ben je landbouwer in het gebied, dan neemt de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) of W&Z contact met je op. Zij zullen je vragen of je geïnteresseerd bent om een contract af te sluiten. Met deze contracten, zoals het jaarcontract, kan je de komende jaren je perceel blijven gebruiken. Na de werken start het natuurbeheer. Binnen het Flankerend Beleid Landbouw bestaan er omvormingscontracten, zoals reeds in de Kalkense Meersen wordt toegepast. Het beheer staat dan in functie van de natuurontwikkeling, daar staat dan een vergoeding tegenover.

Fraai landschap van bossen en meersen

Doordat Wijmeers 1 zo zelden overstroomt, is er tussen de laaggelegen meersen plaats voor wetland. Deze natte natuur staat – in tegenstelling tot getijdennatuur – niet onder invloed van de getijden. Wetlands slorpen letterlijk overtollig regenwater op, waardoor ze toch helpen om wateroverlast te voorkomen. In Wijmeers 1 zal het wetland bestaan uit schrale plantengroei en een flink stuk bos. Aan de inrichting van deze natuur beginnen we pas na afronding van de werken. Ondertussen wordt de echte natuurontwikkeling wel al voorbereid. De landbouwers helpen daarbij.

Wat staat er dit voorjaar op het programma?

Bouwrijp maken terreinen: om de effectieve werken, die tweede helft van april gepland zijn, voor te bereiden, maken we eerst plaats in de polder. Overtollige begroeiing wordt verwijderd, en we leggen een grondstock aan voor de bouw van de dijken. Die grond komt gedeeltelijk van sediment uit de Schelde, vlakbij de voor de scheepvaart gevaarlijke bocht te Wichelen en wordt ondergebracht in Wijmeers 2. De aanvoer van de grond gebeurt dan ook via het water om overlast te beperken.

Archeologisch onderzoek: eerst starten we met een archeologisch onderzoek. Zo gaan we

na of er culturele of historische resten in het gebied aanwezig zijn.

Visvijvers: de huidige visvijvers krijgen een nieuwe locatie. Ze worden tijdens de eerste fase van de werken gegraven, zodat de grond kan gebruikt worden voor de dijken.

Ringdijk: de volgende stap is rondom het overstromingsgebied een nieuwe ringdijk met sluizen voor de bovenstroomse afvoer aan te leggen. Die wordt op veilige Sigmahoogte gebouwd en beschermt het achterland.

Uitwateringssluizen: er komen uitwateringssluizen naar de Schelde. Deze sluizen zorgen ervoor dat het water kan terugvloeien

naar de Schelde. De start van de bouw van deze sluizen zal ook dit voorjaar gebeuren.

Compartimenteringsdijk: ter hoogte van de Grote Kouterstraat komt een compartimenteringsdijk die de twee compartimenten van het GOG Wijmeers 1 van elkaar scheidt. Deze werken starten nog niet dit jaar.

Overloopdijk: na het afwerken van de ringdijk en de uitwateringssluizen wordt de Schelgedijk omgevormd tot een overstrombare dijk. Dit zal dus nog enige tijd duren voordat hiermee gestart wordt.

Bergenmeersen, zeldzame getijdennatuur

© Vilda - Yves Adams

In Wichelen, op de linkeroever in een scherpe binnenbocht van de Schelde, ligt het deelgebied Bergenmeersen. Ook hier beginnen we dit voorjaar met de voorbereidingen van de werken. Het leven rondom de Schelde veiliger maken, is de prioriteit. Daarnaast zal zeldzame én nuttige getijdennatuur er volop tot ontwikkeling komen.

Welke functies krijgt dit gebied?

Van een typisch poldergebied wordt Bergenmeersen (42 hectare) omgevormd tot een overstromingsgebied met gereduceerd getij, ook wel GOG-GGG genoemd. De rivier krijgt er meer ruimte om te overstromen, waardoor de omwonenden en ook de ruimere regio beter beschermd worden tegen wateroverlast. Een GOG-GGG combineert de veiligheidsfunctie van een gecontroleerd overstromingsgebied met het herstel van zeldzame getijdennatuur. Dit natuurtipe ontwikkelt zich hier, doordat er dagelijks wat water in het gebied stroomt. Bij vloed loopt in Bergenmeersen ongeveer een halve meter water binnen. Bij hoogtij komt de helft van de totale oppervlakte onder water te staan, bij springtij tot 80%. Ongeveer één keer per jaar, bij extreme hoogwaterstanden, wordt het gebied gebruikt als GOG zoals nu reeds het geval is.

Zal ik hinder ondervinden?

Om omwonenden zo min mogelijk te hinderen, wordt de benodigde grond in Wijmeers via het water getransporteerd. Voor Bergenmeersen is dit niet mogelijk wegens de ligging in een bocht van de Schelde. Daarom wordt voor de ophoopingswerken maximaal gebruik gemaakt van de aanwezige grond. Slechts een klein gedeelte zal via de weg vervoerd worden. Vooral in Wijmeers zijn er tijdelijke omleidingsroutes, voor zowel woon-, werk- en schoolverkeer, als voor recreatieve gebruikers. Deze omleidingen zullen een aantal jaren van kracht zijn.

De bouw van de sluizen valt samen met de constructie van de ringdijk. Lokale wateroverlast tijdens de werken daardoor wordt vermeden, omdat de sluizen tijdig in werking kunnen treden.

Tijdens de werken mag er niet gejaagd worden. Ook wordt het jachtrecht bij onteigening beëindigd.

© Vilda - Yves Adams

Zeldzame én nuttige slikken en schorren

Wanneer water tweemaal per dag een gebied in- en uitstroomt, ontstaat er getijdennatuur met slikken en schorren. Dit natuurtipe is bijzonder nuttig: het vormt een natuurlijke buffer en beschermt ons dus tegen overstromingen. Slikken en schorren vangen ook zand en slib op, zodat de rivier minder moet worden gebaggerd. Ze zuiveren het water en brengen de natuurlijke voedselketen weer in evenwicht. Voor de natuur zijn slikken en schorren een echt paradijs. De blauwborst en de kwak zullen zich helemaal thuisvoelen in de kreekjes en wilgenvloedbossen van Bergenmeersen.

Wat staat er dit voorjaar op het programma?

Bouwrijp maken: om de werken, die deze zomer gepland zijn, voor te bereiden, maken we eerst plaats in de polder. Zo worden bomen gerooid, maar voor iedere boom die verdwijnt, wordt er elders eentje teruggeplant.

Archeologisch onderzoek: eerst starten we met verkennend archeologisch onderzoek. Zo gaan we na of er culturele of historische resten in het gebied aanwezig zijn.

Vuilrooster: doordat er via een inlaatsluis dagelijks tweemaal gedempt getij binnenkomt, kan er zwerfvuil aanspoelen en zich opstapelen. Om verontreiniging van de polder te voor-

komen, worden er roosters geplaatst.

Reliëfwijziging geul: de uitlaatconstructie doet geulen ontstaan. Het diepste punt van deze geulen mag niet te dicht bij de aangrenzende woningen liggen. Opdat de laagste punten in de polder voldoende ver van de woonkernen zouden liggen, wordt het reliëf in het gebied gewijzigd. Bij het ontwerp van deze reliëfwijziging wordt rekening gehouden met de archeologische bevindingen.

Ringdijk: de bestaande ringdijk wordt verbreed en verhoogd.

Gecombineerde in- en uitwateringssluiz: de gecombineerde in- en uitwateringssluiz die

in Wichelen wordt gebouwd, is een wereldprimeur. Beide sluisen worden normaal gezien immers nooit in dezelfde constructie verwerkt. Door de sluis kunnen vissen en andere organismen van het overstromingsgebied naar de Schelde en omgekeerd.

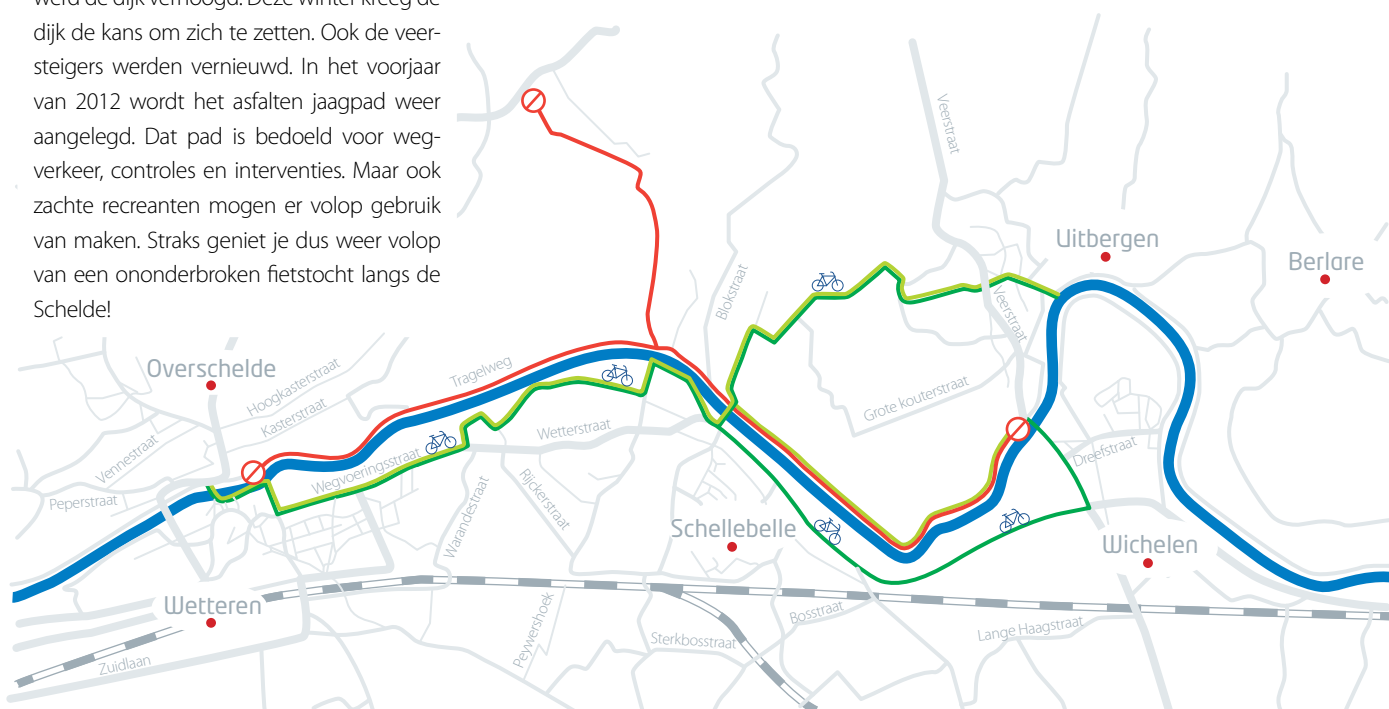

Wat je moet weten over de omleidingen

Zoals je wel gemerkt hebt, beïnvloeden de werken je wandel- en fietsparcours langs de Schelde. Opdat je toch naar werk of school kan fietsen, blijft de speciale omleidingsroute nog een tijdje gelden. De gele route brengt je veilig naar Wetteren, de oranje route tot in Uitbergen.

De verbinding tussen Schellebelle en Overschelde is binnenkort opnieuw open. Het veer van Schellebelle werd in 2011 heraangelegd en in gebruik genomen. Tussen Wetteren en Aard op de linkeroever van de Schelde werd de dijk verhoogd. Deze winter kreeg de dijk de kans om zich te zetten. Ook de veersteigers werden vernieuwd. In het voorjaar van 2012 wordt het asfalten jaagpad weer aangelegd. Dat pad is bedoeld voor wegverkeer, controles en interventies. Maar ook zachte recreanten mogen er volop gebruik van maken. Straks geniet je dus weer volop van een ononderbroken fietstocht langs de Schelde!

- ⊘ werf - verboden doorgang
- werfwegen - afgesloten tot half april - verboden doorgang
- fietsomleiding van Uitbergen over Aard en Schellebelle naar Wetteren
- fietsomleiding van Wetteren over Schellebelle en Aard naar Uitbergen

Beeldenstroom

Kunst in het Sigmaplan

Scheldestroom en Beeldenstroom het bestaat allemaal in het Sigmaplan. Deze zomer organiseert Cultuur Overleg Scheldeland (Wetteren, Laarne, Wichelen en Berlare) de vierde editie van dit beeldende kunstproject in de Kalkense Meersen. Het Sigmaplan (ANB en W&Z) steunen dit tijdelijk kunstproject in dit natuurgebied. Als curator werd de Verbeke Foundation aangetrokken. Onder hun impuls gaan nationale en internationale kunstenaars aan de slag om in de zomer van 2012 binnen de Kalkense Meersen een uniek land-art route uit te werken. Tussen de Sigmaplan werken in tonen ze hoe kunst en ecologie hand in hand kunnen gaan,

door gebruik te maken van natuurlijke materialen. Er wordt geëxperimenteerd met vormen van bomen en planten, of er wordt verwezen naar de activiteiten van het buitengebied (vissen, het houden van bijen). Alle kunstwerken worden met groot respect voor de omgeving ingepast in het natuurgebied. Uniek is verder dat er enkele kunstwerken ook 'levende kunstwerken' zijn, die zijn gebouwd rond levende bomen. Dit zijn permanente kunstwerken die de komende jaren zullen blijven evolueren. Ze zijn een verrijking in de onthaalzone zoals bijvoorbeeld ter hoogte van de wijk Aard.

Het kunsttraject van 8 kilometer is verspreid over de vier organiserende gemeenten: Wetteren, Wichelen, Laarne en Berlare. Het resultaat kan je vanaf 1 juli bewonderen in de Kalkense Meersen, via begeleide fiets- of wandeltochten.

Meer informatie en concrete gegevens over de routes vind je op www.beeldenstroom.be

Wat staat je dit voorjaar te wachten?

In het Sigmaproject Kalkense Meersen zijn de voorbije jaren al heel wat stappen ondernomen om jouw regio veiliger te maken. In Wijmeers 2 zijn de werken al bijna afgerond. Voor Bergenmeersen, Wijmeers 1 en Paardeweide werden de vergunningen begin 2011 afgeleverd. In de eerste twee gebieden starten dit voorjaar de werken, in Paardeweide

vermoedelijk pas eind 2012. Voor de deelgebieden Kalkense Meersen en Paardebreek moeten de vergunningen nog worden aangevraagd. De werken beginnen dus niet overal op hetzelfde moment, ze worden gespreid over de jaren. Tegen 2015 zouden ze voltooid moeten zijn.

Wijmeers 2			
Verplaatsen van de Scheldedijk in het kader van de ontpoldering (afgerond in 2011)	Archeologisch onderzoek (mei 2012)	Bressen in de Scheldedijk, start ontpoldering (nog niet bepaald)	
Wijmeers 1			
Bomen rooien (start in april 2012)	Aanleg nieuwe ringdijk (start maart 2012)	Bouw 2 nieuwe uitwaterings-sluizen (start mei 2012)	
Bergenmeersen			
Bomen rooien (start in maart 2012)	Archeologisch onderzoek (start april 2012)	Ophogen en verbreden bestaande ringdijk (start april 2012)	Bouw gecombineerde in- uitwaterings-sluis (april 2012)
Paardeweide			
Opmaak bestek (2012)	Aanbesteding werken (2012)	Start werken (eind 2012 – begin 2013)	

Contact

Meer informatie over het Sigmaplan en het projectgebied Bastenakkers vind je op www.sigmaplan.be

Met vragen kun je terecht bij:

Michaël De Beukelaer-Dossche,
projectingenieur
Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z)
tel. 03 224 67 11
michael.debeukelaer-dossche@wenz.be

Dominiek Decleyre,
projectingenieur
Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
tel. 09 265 46 44
dominiek.decleyre@lne.vlaanderen.be

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

Waterwegen en Zeekanaal NV,
Afdeling Zeeschelde,
ir. Wim Dauwe,
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44,
2018 Antwerpen

Redactie & foto's:

Pantarein, Tritel, DenS Communicatie,
Agentschap voor Natuur en Bos,
Waterwegen en Zeekanaal NV,

Agentschap voor
Natuur en Bos

Waterwegen en Zeekanaal NV
weg van water

www.sigmaplan.be